

ПРИНЦИПИ АДВОКАТУРИ ЯК ОСНОВОПОЛОЖНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

© Бочуляк Н. І., 2019

Принципи адвокатури мають незаперечне значення для характеристики функціональних та організаційних основ адвокатури, адже вони виступають основоположними засадами, що визначають сутність адвокатури та адвокатської діяльності. Принципи адвокатури дають змогу дослідити функціональні та організаційні основи адвокатури через закріплену у законодавстві систему ідей, кожна з яких відображає якесь окремо визначене начало, а у сукупності характеризує увесь інститут адвокатури. Очевидно, що принципи організації та принципи діяльності адвокатури є виокремленими групами з більш загального поняття, їх існування є своєрідним наслідком класифікації цього більш загального поняття, яке охоплює і першу, і другу групу принципів. Саме таку загальну групу принципів, яка б характеризувала основні засади побудови, діяльності адвокатури як правової інституції, цілком обґрунтовано, на нашу думку, можна було б назвати принципами адвокатури України.

Ключові слова: адвокат; адвокатська діяльність; адвокатське самоврядування; принципи адвокатури; функціональні та організаційні основи адвокатури; верховенство права; законність.

Н. І. Бочуляк

ПРИНЦИПЫ АДВОКАТУРЫ КАК ОСНОВНЫЕ ПРИНЦИПЫ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ АДВОКАТСКОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ

Принципы адвокатуры имеют неоспоримое значение для характеристики функциональных и организационных основ адвокатуры, ведь они выступают основополагающими принципами, которые определяют сущность адвокатуры и адвокатской деятельности. Принципы адвокатуры дают возможность исследовать функциональные и организационные основы адвокатуры через закреплённую в законодательстве систему идей, каждая из которых отражает какое-то отдельно определено начало, а в совокупности характеризует весь институт адвокатуры. Очевидно, что принципы организации и принципы деятельности адвокатуры являются выделенными группами с более общего понятия, их существование является своеобразным следствием классификации этого более общего понятия, которое охватывает как первую, так и вторую группу принципов. Именно такую общую группу принципов, которая характеризовала основные принципы построения, деятельности адвокатуры как правового института, вполне обоснованно, по нашему мнению, можно было бы назвать принципами адвокатуры Украины.

Ключевые слова: адвокат; адвокатская деятельность; адвокатское самоуправление; принципы адвокатуры; функциональные и организационные основы адвокатуры; верховенство права; законность.

PRINCIPLES OF THE LAWYER AS THE BASIC BASIS OF THE ACTIVITIES OF THE ADVOCATE SELF GOVERNMENT

Principles of advocacy have an indisputable significance to characterize the functional and organizational foundations of the advocacy, as they are the basic principles defining the essence of advocacy and advocacy. Advocacy principles allow to explore the functional and organizational foundations of the advocacy through the system of ideas enshrined in the legislation, each of which reflects a certain specific the beginning, and collectively characterizes the entire institute of advocacy. Obviously, the principles of organization and principles of activity advocacy Atures are distinct groups of a more general notion, their existence is a peculiar consequence of the classification of this more general concept, which covers both the first and second group of principles. It is precisely such a general group of principles that would characterize the basic principles of the construction, the activity of the legal profession as a legal institution, and, in our opinion, it could be called the principles of the Bar Association of Ukraine.

Key words: lawyer; advocacy; lawyer's self-government; principles of law; functional and organizational foundations of advocacy; Rule of Law; legality.

Постановка проблеми. Європейська система права відводить адвокатурі фундаментальне місце у своїй побудові, адже саме адвокати є основними репрезентантами, гарантами реалізації права на захист. Аргументом цьому виступає судова практика Європейського суду з прав людини, клопотання до якого є недопустимим без участі адвоката. Правовою основою сучасного українського законодавства про інститут адвокатури є Конституція України, Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», підзаконні нормативно-правові акти, а також виняткову роль мають акти Національної асоціації адвокатів України. Саме створення цієї організації обумовило суттєві переми в системі функціонування адвокатури, оскільки по суті інституційно затвердило адвокатське самоврядування. Разом з тим, були внесені зміни до Конституції України, адекватно до яких упроваджено певне «привілейоване» право для адвокатури – представництво особи в суді, захист її від кримінального обвинувачення здійснюють виключно адвокати (ст. 1312 Конституції України), яке в наукових розвідках популяризується під категорією «адвокатська монополія». Тому й актуалізується проблема дослідження змісту цих змін та їхніх наслідків щодо правового становища адвокатури загалом, та адвокатського самоврядування зокрема.

Актуальність обраної тематики зумовлена також тим, що сьогодні відсутні ґрунтовні наукові розвідки з проблематики реформування та функціонування адвокатського самоврядування в Україні, передусім після набуття чинності Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Окрім того, вивчення засад, на основі яких у нашій державі залучаються представники адвокатури як фахова спільнота до реалізації делегованих державою на законодавчому рівні управлінських функцій контролю та регулювання у власному професійному середовищі, вимагає новітнього наукового підходу та становить значний суспільний запит.

Аналіз дослідження проблеми. Принципи адвокатури аналізувалися в контексті вирішення ширших проблем. Разом із зарубіжними дослідниками, зокрема Абелем Р. Л., Дезеле Й., Крітцером Г. М., Молло М., Льюїсом та іншими, принципи адвокатури досліджували українські вчені-правники, серед яких слід виокремити Бакаянову Н., Іваницького С., Тацій Л. В., Святоцького О. Д., Северин К. М., Яновську О. Г. тощо.

Мета статті – проаналізувати принципи адвокатури як основоположні засади діяльності адвокатського самоврядування.

Виклад основного матеріалу. Незаперечне значення для характеристики функціональних та організаційних основ адвокатури мають принципи адвокатури як основоположні засади, що визначають сутність адвокатури та адвокатської діяльності. Вони дають змогу дослідити функціональні та організаційні основи адвокатури через закріплену у законодавстві систему ідей, кожна з яких відображає якесь окремо визначене начало, а у сукупності характеризує увесь інститут адвокатури.

Сучасне законодавство про адвокатуру розмежує принципи здійснення адвокатської діяльності та принципи здійснення адвокатського самоврядування. Згідно з ч. 1 ст. 4 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», адвокатська діяльність здійснюється на принципах верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів; відповідно до ч. 1 ст. 43 Закону адвокатське самоврядування ґрунтується на принципах виборності, гласності, обов'язковості для виконання адвокатами рішень органів адвокатського самоврядування, підзвітності, заборони втручання органів адвокатського самоврядування у професійну діяльність адвоката. Закон «Про адвокатуру» 1992 р. натомість у ст. 4 визначав такі принципи діяльності адвокатури: верховенство закону, незалежність, демократизм, гуманізм і конфіденційність [1, с. 143].

Розділ II ПАЕ закріплює основні принципи адвокатської етики, які також за своєю суттю є засадами адвокатської діяльності та організації адвокатури. Принципи адвокатури зафіксовані також у міжнародно-правових актах [2].

У науці про адвокатуру проблема принципів, які визначають адвокатуру та характеризують її основи, на жаль, вивчена не на достатньому рівні. На наше переконання, у цьому аспекті вітчизняна наука про адвокатуру значною мірою слідує законодавству, зосереджуючи увагу здебільшого на дослідженні прямо визначених законодавством принципів, залишаючи поза межами цих наукових розвідок інші визначальні засади організації та діяльності адвокатури, як і загалом теоретично-методологічні підходи до осмислення змісту принципів адвокатури, їх системи, значення, класифікації тощо.

У процесі дослідження принципів, що визначають функціональні та організаційні основи адвокатури, як уявляється, першочерговим завданням є окреслення понятійного апарату, що використовується при вивченні принципів адвокатури, який в адвокатології розвинутий ще недостатньо.

Дефініцію «принципи організації адвокатури», на наш погляд, можна використовувати для характеристики основних засад організації адвокатури. Проте наука про адвокатуру потребує більш загального терміна, який охоплював би усю категорію принципів, що характеризують адвокатуру як правовий інститут. Очевидно, що принципи організації та принципи діяльності адвокатури є виокремленими групами з більш загального поняття, їхнє існування є своєрідним наслідком класифікації цього більш загального поняття, яке охоплює і першу, і другу групу принципів. Саме таку загальну групу принципів, яка б характеризувала основні засади побудови, діяльності адвокатури як правової інституції, цілком обґрунтовано, на нашу думку, можна було б назвати принципами адвокатури України [1, с. 145].

Щодо цих принципів – можна говорити про їхню класифікацію за тими чи іншими критеріями на певні групи, зокрема, принципи організації адвокатури та принципи діяльності адвокатури. Отже, вважаємо, що поняття «принципи адвокатури» та «принципи діяльності адвокатури» співвідносяться між собою як ціле та частина.

З урахуванням наведеного визначаємо, що принципами адвокатури України є основоположні, керівні ідеї, основні вихідні положення та закономірності, на яких ґрунтується організація та діяльність адвокатури, здійснення адвокатської діяльності.

Слушно зауважує дослідниця Бакаєнова Т., що принципи адвокатури мають власні ознаки, а саме:

- 1) будь-який принцип адвокатури поміщає в собі окрему ідею, яка визначає його зміст;

2) принцип адвокатури (певна ідея) безпосередньо або ж опосередковано закріплена в нормативно-правових документах (і в загальних актах, і в актах спеціального (фахового) законодавства про адвокатуру);

3) принципи характеризують справжні ознаки адвокатури;

4) принципи адвокатури визначаються значною стабільністю та витриманістю відносно традиційних норм права;

5) вони формують окрему систему, в якій один принцип виступає гарантією іншого або впливає з нього [1, с. 146].

Дослідник К. М. Северин пропонує під системою принципів адвокатської діяльності розуміти об'єктивно обумовлений соціальною дійсністю, зокрема рівнем її розвитку, системно-структурований зміст взаємопов'язаних головних засад, що розкривають конститутивне значення, природу діяльності, визначальні морально-етичні та правові значущості адвокатури, комплексно взаємодіють і всередині системи, і з її зовнішніми явищами (правовими фактами) щодо гарантування їх дотримання [3, с. 7]. Саме так, на думку більшості вчених, логічно визначати систему домінант адвокатури, яка обіймає не тільки проблему адвокатської діяльності, а й питання організаційної діяльності адвокатури. Вивчення системи домінант адвокатської діяльності окремо від системи домінант організації адвокатури безсумнівно не дозволить нам об'єктивно усвідомити наукові результати.

Як і будь-яка інша система, система принципів адвокатури є цілісною сукупністю елементів, які мають системно-визначальні властивості. Хоча кожен принцип адвокатури існує лише в системі, але він виокремлюється як елемент системи, як певна ідея, самостійна за змістом. Загалом же система принципів адвокатури має розглядатися як єдине ціле, що складається з взаємодіючих частин – принципів, різних за змістом, але водночас сумісних. Цілісність системи принципів адвокатури зумовлюється силою істотних зв'язків між принципами.

Вивчення принципів адвокатури доцільно здійснювати методом їх класифікації, суть якого полягає у виявленні та фіксації істотних ознак та властивостей об'єктів, що класифікуються. Загалом проблемою класифікації принципів права чи принципів правової діяльності в науці займалися багато науковців [4–6]. Є й окремі дослідження щодо класифікації принципів адвокатури, але, на наш погляд, нині такі дослідження ще позбавлені системності [7].

Так, досліджуючи принципи організації та діяльності адвокатури, Л. В. Тацій у своїй дисертаційній роботі пропонує виокремлювати принципи організації та діяльності адвокатури та спеціальні принципи адвокатської діяльності [7, с. 15]. Проте чому проведена така класифікація принципів, що власне є об'єктом класифікації, критерієм класифікації, у дослідженні Л. В. Тацій [7] не вказано. О. О. Кармаза пропонує поділяти ці принципи:

1) за способом закріплення – на принципи, прямо виражені в нормах законодавчих актів (принцип верховенства права, законності, адвокатської таємниці, забезпечення права на захист), та принципи, які непрямо виражені в нормах законодавчих актів (принцип диспозитивності, стабільності суспільних відносин у сфері адвокатської діяльності);

2) за галузевою ознакою – на принципи конституційного права (верховенства права, забезпечення правового захисту), принципи цивільного права (принцип справедливості, добросовісності та розумності), принципи адвокатури (принцип адвокатської таємниці, незалежності адвоката, професіоналізму);

3) за територією поширення – на принципи, закріплені на міжнародному рівні (принципи, закріплені чи впливають з чинних міжнародних договорів України: принцип поваги до людини, міжнародного співробітництва) та принципи, що закріплені чи впливають з національного законодавства України (наприклад, принципи, викладені в Законі «Про адвокатуру та адвокатську діяльність») [8, с. 50].

Принципи адвокатури класифікує і С. О. Іваницький: залежно від сфери поширення – на основоположні принципи, принципи організації й принципи діяльності адвокатури; залежно від способу закріплення – на принципи, що отримали пряме текстуальне вираження, та принципи з непрямым змістовним закріпленням [9, с. 653].

Загалом можна погодитись із запропонованими підходами до класифікації та наведеними класифікаціями, окрім виокремлення принципів у межах запропонованих груп. Так, на наш погляд, не можна вважати власне принципами адвокатської діяльності принцип забезпечення права на захист чи принцип диспозитивності. Вони є радше принципами процесу, оскільки характеризують ті чи інші аспекти процесуальних відносин загалом, а не суто адвокатської діяльності. Не можна погодитись і з виокремленням принципів адвокатури в межах поділу принципів адвокатської діяльності за галузевою ознакою. Крім того, не завжди зрозуміло, що відображає той чи інший принцип (наприклад, принцип стабільності суспільних відносин у сфері адвокатської діяльності) через не розкриття автором їхнього змісту.

З урахуванням загальних наукових напрацювань щодо класифікації принципів вважаємо, що принципи адвокатури (саме принципи адвокатури, а не принципи адвокатської діяльності чи принципи організації та діяльності адвокатури) можна поділити на такі групи:

1) за способом їх закріплення – на принципи, прямо закріплені законодавством про адвокатуру (принципи верховенства права, законності, уникнення в адвокатській діяльності конфлікту інтересів), та принципи, що впливають з аналізу законодавства про адвокатуру (принципи корпоративного самоврядування, професійності адвокатів, свободи вибору форми організації адвокатської діяльності);

2) за сферою їх поширення – на загальні, що характерні для усієї системи права, будь-яких галузей права чи будь-якої правової діяльності (принципи верховенства права, законності, гуманізму та демократизму), міжгалузеві (принципи конфіденційності, незалежності) та галузеві, властиві виключно адвокатурі (принципи корпоративного самоврядування, домінантності інтересів клієнтів);

3) за джерелом їх закріплення – на закріплені Конституцією України (принципи верховенства права, законності, пріоритетності життя та здоров'я, честі та гідності, недоторканності і безпеки людини, загальності права на правову допомогу), і такі, що закріплені спеціальним законодавством про адвокатуру (незалежності адвоката, конфіденційності, уникнення в адвокатській діяльності конфлікту інтересів). Принципи верховенства права та законності, хоч і передбачені Законом «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», однак є конституційними, оскільки передовсім закріплені саме в Конституції);

4) за предметом регулювання – на загальні, функціональні (принципи діяльності адвокатури) та організаційні принципи (принципи організації адвокатури). Загальними принципами є, наприклад, принципи верховенства права, законності, гуманізму; функціональними – принципи незалежності адвоката при здійсненні адвокатської діяльності, конфіденційності, уникнення в адвокатській діяльності конфлікту інтересів тощо; організаційними принципами є принципи обов'язкового членства адвокатів України в НААУ, корпоративного самоврядування адвокатури, свободи вибору форми організації адвокатської діяльності, гласності та інші [1, с. 149].

Наведена класифікація не є вичерпною. Можливе й виокремлення інших груп принципів адвокатури.

На наш погляд, найважливішою для розуміння сутності функціональних та організаційних основ адвокатури має остання з наведених класифікацій принципів адвокатури, а саме поділ їх на загальні, функціональні (принципи діяльності адвокатури) та організаційні (принципи організації адвокатури). Аналіз наукових досліджень у сфері адвокатури вказує на те, що вони здебільшого досліджуються разом, без акцентування уваги на тому, яким є той чи інший принцип – загальним принципом, принципом діяльності чи принципом організації адвокатури [10; 11].

Незважаючи на те, що принципи верховенства права та законності уч. 1 ст. 4 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» визначено як принципи здійснення адвокатської діяльності (принципи діяльності адвокатури), на наш погляд, безсумнівно, що ці принципи є принципами і діяльності, і організації адвокатури, тобто загальними принципами.

Одним зі загальних принципів не лише адвокатури, а й права загалом є принцип верховенства права. Значимість принципу верховенства права в організації та діяльності адвокатури полягає в

тому, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються для адвоката при реалізації адвокатської діяльності та для адвокатури загалом найвищою соціальною цінністю. Адвокатура та адвокат повинні спрямовувати свою діяльність на захист загально визначених принципів та норм міжнародного права, права України, основним пріоритетом яких є права і свободи людини та громадянина.

Поряд із принципом верховенства права загальним принципом адвокатури є також принцип законності. Адвокат у своїй професійній діяльності зобов'язаний дотримуватись чинного законодавства України, сприяти утвердженню та практичній реалізації принципу верховенства права, застосовувати всі свої знання та професійну майстерність для належного захисту й представництва прав і законних інтересів громадян та юридичних осіб [12, с. 225]. Принцип законності з-поміж усіх інших принципів адвокатури знайшов чи не найбільший розвиток у положеннях Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

Принцип демократизму чинний Закон «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» прямо не визначає, з чим важко погодитися. Він виокремлювався в Законі «Про адвокатуру» 1992 року, що втратив чинність. Як зазначає М. А. Судейко, принцип демократизму в діяльності адвокатури передбачає її створення на підставі демократичних засад, вільного бажання особи, яка підтвердила свої професійні знання шляхом складання кваліфікаційного іспиту та відповідає іншим вимогам, закріпленим у ст. 2 Закону «Про адвокатуру» [13].

Специфічне місце серед загальних принципів, на наш погляд, посідає принцип професійності адвоката. Адвокатура як інститут створена з метою надання професійної правової допомоги. У зв'язку з цим досить важливою засадою організації та діяльності адвокатури є засада, яка характеризує саме цю якість адвокатури.

У науці про адвокатуру виокремлюються й інші принципи, які, на наш погляд, можна вважати загальними, властивими і діяльності, й організації адвокатури, наприклад, справедливості та гуманізму. Проте вони, як уявляється, цілком можуть охоплюватися змістом принципу верховенства права та досліджуватися в адвокатології в межах цього принципу.

Вважаємо, що до системи принципів діяльності адвокатури слід включити:

- принцип незалежності адвоката при здійсненні адвокатської діяльності. Відповідно до цього принципу адвокат є незалежним при наданні правової допомоги від держави, органів державної влади чи місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, правоохоронних органів, інших суб'єктів. Адвокат самостійно визначає правову позицію у справі, а за незаконний вплив на нього передбачено юридичну відповідальність;

- принцип здійснення адвокатської діяльності в інтересах клієнта зобов'язує адвоката здійснювати адвокатську діяльність виключно в інтересах клієнта. У разі, коли внаслідок різних обставин виникне конфлікт інтересів адвоката чи його рідних та близьких з інтересами клієнта, або інтересів клієнтів між собою, адвокат повинен усунути цей конфлікт в порядку, передбаченому законодавством;

- принцип конфіденційності спонукає адвоката до поведінки, яка формує довірчі відносини в межах виконання доручення, забезпечує довіру клієнта, зобов'язує адвоката дотримуватись адвокатської таємниці, не розголошувати інформації, отриманої у зв'язку із наданням клієнтові правової допомоги.

Крім того, необхідно виділити такі принципи організації адвокатури:

- принцип обов'язкового членства адвокатів України в НААУ. Необхідність виокремлення цього принципу зумовлена тим, що він є первинною основою формування усього адвокатського самоврядування та вирішення організаційних питань у системі адвокатури України;

- принцип рівності адвокатів. Цей принцип можна було б розглядати як такий, що відображає правове становище адвокатів при вирішенні питань адвокатського самоврядування, а відтак і таким, що охоплюється принципом корпоративного самоврядування. Проте його сутність є ширшою, адже принцип рівності адвокатів відображає надання рівних можливостей займатися тими чи іншими видами адвокатської діяльності, відсутності обов'язкової спеціалізації адвокатів,

що за своїм змістом не може охоплюватися принципом корпоративного самоврядування, а тому і зумовлює необхідність самостійного виокремлення;

– принцип корпоративного самоврядування відображує і корпоративну побудову адвокатури, і систему управління у ній. Цей принцип об'єднує названі у науці принципи корпоративності та самоврядування адвокатури, які, на наш погляд, потребують спільного дослідження. Принцип корпоративного самоврядування охоплює також незалежність адвокатури як корпоративного формування від держави, органів державної влади чи місцевого самоврядування, їхніх посадових та службових осіб, інших суб'єктів;

– принцип гласності характеризує організацію адвокатури, на протигагу принципу конфіденційності, який стосується адвокатської діяльності. Принцип гласності потребує гласного вирішення адвокатурою питань своєї організації, оприлюднення рішень, які приймаються органами адвокатського самоврядування, доступності для громадськості тих процесів, що відбуваються в адвокатурі;

– принцип свободи вибору форми організації адвокатської діяльності. Він відображає фундаментальну засаду можливості адвокатів виходячи з власних інтересів та потреб визначати та обирати прийнятні для себе організаційні форми здійснення адвокатської діяльності. За своїм змістом цей принцип є автономним та таким, що, на наш погляд, не охоплюється жодними іншими названими принципами організації адвокатури.

Висновки. Вважаємо, що перелічені принципи системно визначають основи діяльності та організації адвокатури. Разом з тим не виключаємо, що окремі принципи діяльності чи організації адвокатури навіть можна було б розглядати у складі того чи іншого більш фундаментального принципу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бакаянова Н. М. Функціональні та організаційні основи адвокатури України : дис. д-ра юрид. наук ; 12.00.10. Одеса, 2017. 395 с. 2. Украине следует закрепить европейские принципы юрпрофессии. *Закон і бізнес*. URL:http://zib.com.ua/ru/116935-ukraine_sleduet_zakreplit_evropeyskie_principi_yurprofesii_-_html (дата звернення: 28.12.2018). 3. Северин К. М. Принципи адвокатської діяльності : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10; М-во освіти і науки України, Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк, 2015. 237 с. 4. Колодій А. М. Принципи права України. Київ : Юрінком Інтер, 1998. 208 с. 5. Борисов Г. А. О системе принципов, действующих в правовой сфере. *Проблемы правоведения* : межвед. науч. сб. Киев : Вища шк., 1976. Вып. 34. С. 18–29. 6. Карташов В. Н. Принципы права (некоторые аспекты понимания и классификации). *Юридические записки Ярославского государственного университета им. П. Г. Демидова*. 1999. Вып. 3. С. 3–19. 7. Тацій Л. В. Юридична природа адвокатури в системі захисту прав і свобод людини і громадянина : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 / Л. В. Тацій ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2008. 20 с. 8. Кармаза А. А. Правовые источники и принципы осуществления адвокатской деятельности в Украине (защита прав в цивилистическом процессе). *Цивилистическая процессуальная мысль* : междунар. сб. науч. ст. / под ред. С. Я. Фурсы. Киев : Алерта, 2015. Вып. 4 : Адвокатура. С. 44–51. 9. Іваницький С. О. Теоретичні основи організації адвокатури в Україні: принципи та система : монографія. Київ : Інтерсервіс, 2017. 800 с. 10. Меланчук А. Принципы организации и деятельности адвокатуры Украины на современном этапе. *Закон и жизнь*, 2013. № 11. С. 171–175. 11. Обловацька Н. О. Принципи організації та діяльності адвокатури в Україні та Росії. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія № 18. Економіка і право : зб. наук. пр. Київ, 2010. Вип. 9. С. 120–126. 12. Бакаянова Н. М. Принципи організації та діяльності адвокатури. *Адвокатура України* : підручник : у 2 кн. / за заг. ред. С. Я. Фурси та Н. М. Бакаянової. 2-ге вид., допов. і переробл. Київ : Алерта, 2016. Кн. 1 : Організація адвокатури (з практикумом). С. 224–232 с. 13. Судейко М. А. Аналіз принципів

REFERENCES

1. Bakaianova N. M. *Funktsionalni ta orhanizatsiini osnovy advokatury Ukrainy* [The functional and organizational foundations of the legal profession of Ukraine]: dys. d-ra yuryd. nauk ; 12.00.10. Odesa, 2017. 395 p.
2. *Ukrayne sleduet zakrepyt evropeiskye pryntsypy yurprofessyy* [Ukraine should consolidate the European principles of legal profession.]. *Zakon i biznes*.URL:http://zib.com.ua/ru/116935-ukraine_sleduet_zakrepyt_evropeyskie_principi_yurprofesii_-_html (datazvernennia: 28.12.2018).
3. Severyn K. M. *Pryntsypy advokatskoi diialnosti* [Principles of advocacy]: dys. ... kand. yuryd.nauk : 12.00.10; M-vo osvity i nauky Ukrainy, Skhidnoievrop. nats. un-t im. Lesi Ukrainky. Lutsk, 2015. 237 p.
4. Kolodii A. M. *Pryntsypy prava Ukrainy* [Principles of law of Ukraine]. Kyiv : Yurinkom Inter, 1998.208 p.
5. Borysov H. A. *O systeme pryntsyrov, deistvuiushchykh v pravovoi sfere* [On the system of principles acting in the legal sphere] *Problemy pravovedeniya : mezhved. nauch. sb.* Kyev : Vyshcha shk., 1976. Выр. 34. P. 18–29.
6. Kartashov V. N. *Pryntsypy prava (nekotorye aspekty ponymaniya y klassyfykatsyy)* [Principles of law (some aspects of understanding and classification).] *Yurydycheskye zapysky Yaroslavskoho hosudarstvennoho unyversyteta ym. P. H. Demydova.* 1999. Выр. 3. P. 3–19.
7. Tatsii L. V. *Yurydychna pryroda advokatury v systemi zakhystu prav isvobod liudyny i hromadianyna* [The legal nature of the advocacy in the system of protecting the rights and freedoms of man and citizen] : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.01 / L. V. Tatsii ; Kharkiv. nats. un-t vnutr.sprav. Kharkiv, 2008. 20 p.
8. Karmaza A. A. *Pravovye ystochnyky y pryntsypy osushchestvleniya advokat skoi deiatelnosti v Ukraine (zashchytta prav v tsyvylystycheskom protsesse)*. [Legal sources and principles of the implementation of advocacy in Ukraine (protection of rights in the civil process)] *Tsyvylystycheskaia protsessualnaia mysl : mezhdunar. sb. nauch. st.* Pod red. S. Ya. Fursy. Kyev : Alerta, 2015. Выр. 4 : Advokatura. P. 44–51.
9. Ivanytskyi S. O. *Teoretychni osnovy orhanizatsii advokatury v Ukraini: pryntsypy ta sistema* [Theoretical Foundations of Organization of Advocacy in Ukraine: Principles and System] : monohrafiia. Kyiv : Interservis, 2017. 800 p.
10. Melanchuk A. *Pryntsypy orhanyzatsyy y deiatelnosti advokatury Ukrainy na sovremennom etape* [Principles of organization and activities of the legal profession of Ukraine at the present stage]. *Zakon y zhyzn*, 2013. No. 11. P. 171–175.
11. Oblovatska N. O. *Pryntsypy orhanizatsii ta diialnosti advokatury v Ukraini ta Rosii*. [Principles of Organization and Activity of Advocates in Ukraine and Russia.] *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriiia No. 18. Ekonomika i pravo : zb. nauk. pr.* Kyiv, 2010. Vyp. 9. P. 120–126.
12. Bakaianova N. M. *Pryntsypy orhanizatsii ta diialnosti advokatury* [Principles of organization and activity of the advocacy.]. *Advokatura Ukrainy : pidruchnyk : u 2 kn. / za zah. red.S. Ya. Fursy ta N. M. Bakaianovoi.* 2-he vyd., dopov. i pererobl. Kyiv : Alerta, 2016. Kn. 1 : Orhanizatsiia advokatury (z praktykumom). P. 224–232.
13. Sudeiko M. A. *Analiz pryntsyviv diialnosti advokatury* [Analysis of the principles of advocacy] Publishing house Education and Sciences.r.o. URL: http://www.rusnauka.com/36_PWMN_2010/Pravo/75429.doc.htm(data zvernennia: 24.12.2018).

Дата надходження: 10.01.2019 р.